

KL-1325

SZÁZ ÉRTÉKES MAGYAR

IRTA

VÉCSEY MIKLÓS

BUDAPEST, 1931

K O H N E R A D O L F B Á R Ó

HA valaki megírná a magyarországi zsidóságnak legújabb történetét, amely szerves összefüggésben van az ország óriási gazdasági, kereskedelmi, kulturális föllendülésével, bizonyára külön fejezetet szentelne a Kohner-családnak. Az a korszak, amelyben olyan jelentékeny szerepe van a magyarországi előkelő zsidóságnak, Ferenc József megkoronázásával kezdődik és a világháború befejezésével kezd alkonyodni. Egymásután hívja életre a zsidó vállalkozó szellem, tehetség és szorgalom a különböző alkotásokat. Bankokat alapítanak, vasutakat építenek, hidakkal ívelik át a folyamokat, gyárakkal sűrűsítik be a fővárost és az országot, sokszázezer embert juttatnak kenyérhez, malmokat, szeszgyárakat helyeznek üzembe, részt vesznek mint alkotók és mint mecénások az irodalmi és művészeti életben, forszírozott tempóban segítik Magyarországot a haladás és boldogulás útjára. A haladás, a vagyonosodás, a polgári megelégedettség boldog korszaka ez, amely csak álmában él a mai generációnak. Megelégedett az arisztokrata, a polgár, a munkás, a hivatalnok, aki dolgozni akar, az meg is tud élni ebben az országban. Kialakul a zsidó plutokrácia és arisztokrácia. Hogy hirtelenében és hevenyészve csak néhány nevet említsek: a Kohner, Sváb, Léderer-családok és a zsidó bárói familiák egész sora ebben a korszakban jut egyre jelentősebb, egyre fontosabb közgazdasági és közéleti szerephez, pozícióhoz.

És ebben a nagyvagyону, előkelő társaságban mindenkor megkülönböztetett tisztelet övezi a Kohner-családot. És ha én most Kohner Adolfról, a bankárról, a báróról, az irodalom és művészet fejedelmi mecénásáról, a mintagazdáról, a melegszívű emberbarátról, a Kohner-cég szeniorfőnökéről akarok beszélni, lehetetlen, hogy egy-két szóval ne emlékezzem meg a családjáról is, amelynek története méltó keretet ad az ő portréjának. Több mint százötven év óta szerepel a Kohner-család az ország gazdasági életében. A család ősei, mint jómódu emberek Németországból kerülnek Magyarországra és itt letelepülésük után azonnal nagystilű, nagy koncepcióju üzletekbe kezdenek. Ipar, kereskedelem még talán a gyermekcipőben sem jár akkor Magyarországon, de a Kohnerek hamarosan megszerzik maguknak a polgári erények és

a kereskedelmi tisztesség becses márkáját, ez az erény vérévé válik a családnak és ez viszi egyre jobban előre. A Kohnerek hamarosan felismerik az ország agrár jellegét és az ebből folyó lehetőségeket. Gazdálkodnak, lecsapolják a kihasználatlan mocsaras árterületeket és a legértékesebb szántóföldekké alakítják át, vasutakat építenek, gabonával, gyapjuval kereskednek s nagyarányu gazdasági és kereskedelmi tevékenységükkel hatalmas lökést adnak az ország gazdasági fejlődésének. Ők az elsők, akik a mezőgazdasági kulturát abban az időben el sem képzelt grandiózus nivóra emelik.

A család igazi föllendülése a most megelőző generációval kezdődik. Négy Kohner-testvér veti neki a vállát a gazdasági előrehaladásnak:

1. Kohner Károly (báró Kohner Adolf apja), aki nagy műveltségű, széles látókörű ember, rajong minden szépért, lelkesedik a művészetért.

2. Kohner Zsigmond. Elegáns megjelenésű, előkelő modoru, rendkívül finom gentleman. A Kohner-fivérek reprezentánsa. Nagy szerepet játszik a zsidó hitéletben, elnöke a pesti izraelita hitközségnek, igazgatósági tagja a Kereskedelmi Banknak.

3. Kohner Ágoston. A cég esze, szelleme. Okos, nagy koncepcióju, gyors elhatározásu pénzügyi zseni. Legendákat mesélnek róla.

4. Kohner Henrik. Páratlanul kedves, ötletes, bohém természetű ember. Ő az egyetlen a fivérek közül, aki nem lép be a cégbe. Gazdálkodik. Ebben a legtökéletesebb: mintagazda.

A négy Kohner, mint látható, egész különböző terrénumokon reprezentál értéket, különféle felfogást, különféle tipust képvisel. Csak egy szempontból hasonlítanak hajszálnyira egymáshoz. Mind a négy a korrektség mintaképe. Velük nem kell írásos megállapodást kötni, az ő szavuk, az ő kézfogásuk több minden írott szerződésnél. A négy Kohner közül mindegyik gondolkodás nélkül inkább meghalt volna, semhogy megmásítsa szavát. Ők már ilyen anyagból voltak gyurva!

És csodálatos, hogy gyermekeik többé-kevésbé átörökölték apjuk fináncsenialitását, művészi hajlandóságát, bohém természetét. Kohner Zsigmondnak egy fia van: Kohner Willy báró. Budapest kedves, jellegzetes alakja Willy báró, aki úgy látszik, Henrik nagybátyja emberi és lelki tulajdonságait örökölte. Lelkesedik minden szépért, aranyos bohém természetű, szereti a sportot, de ha leül az íróasztalához, a legkomolyabb munkaerő, értékes oszlopa a cégnek.

Kohner Ágostonnak két fia volt. Sajnos, mind a kettő korán elhunyt. Az egyik fia Alfréd, — azt mondják — a földkerekségen egyik legjobb szívű ember volt. Másik fia a felejthetetlen Kohner Jenő báró,

aki vitán felül az ország egyik legtehetségesebb, legnagyobbstilü kapacitása, s bizonyára óriási karriert csinál, ha korai halála nem dönti gyászba családját. Jenő báró gerinces, karakteres üzletember, elegáns világfi és sarmőr volt, elmulása óriási vesztesége a magyar gazdasági életnek.

Kohner Károlynak egyetlen fia, Kohner Adolf báró, a cég jelenlegi szenior főnöke, a család büszkesége. Egész ember. Az értékeknek valóságos halmazát reprezentálja az ő személye. Nagyon találóan jellemzi előttem egy régi barátja, amikor a szeretet extáziséval beszél róla és ezt mondja:

— Százszázalékos Kohner!

Ebben a meghatározásban benne van minden disz, minden erény, minden becsülés és minden tisztelet. A százszázalékos Kohner azt jelenti, hogy Kohner Adolfban megvan az ősök tisztessége, munkakészsége, jósága, művészerzése. Kohner Adolf doktor és vegyész-mérnök. Európai műveltségű, rendkívül gazdag tudású férfiú. Talán inkább tradicionális okokból, mint lelki hajlandóságból lép be a Kohner-cégbe, ahol főleg Jenő báró halála óta egyre intenzívebb tevékenységet fejt ki. Igazi szerelme azonban: a szépek kultusza. Tudomány, irodalom, művészet: ez az ő világa. Amit ő tesz a magyar művészetért, az olyan sok, hogy lehetetlen felsorolni. Már harminc esztendő előtt megalapítja a szolnoki festőművészeti kolóniát, egész sereg fiatal festőtehetséget képeztet ki. Anélkül, hogy a nyilvánosság csak sejtené, bőkezű, megértő támogatója súlyos anyagiakkal a magyar irodalomnak, művészetnek. Mecenási szerepét a legnobilisabban, a legszebb formában tölti be, éppen úgy jótékonyági és emberbaráti cselekedeteit is. Mindent támogat, ami tisztességes, értékes és magyar. Csak levett kalappal szabad Kohner Adolf erényeiről beszélni.

Damjanich-utcai palotája szobrokkal, festményekkel, könyvekkel, műkincsekkel van tele. Három nagy terem falain olasz, francia, flamand, német mesterek képei diszelegnek, de a többi termeket kizárólag nagynevű magyar festőművészek, fiatal tehetségek és új ígéretek képei töltik be. Nincsen talán egyetlen olyan magyar festő se, akitől legalább egy képet ne vásárolt volna Kohner Adolf. Ezekből a termekből küldi el ajándékba a Szépművészeti Múzeumnak Szinyei-Merse Pál egyik leggyönyörűbb festményét: *A pacsirtát*. Ezekben a termekben él, itt érzi jól magát a színek, illatok világában. Gyönyörködik a képekben és úgy simogatja azokat végig tekintetével, mint apa a gyermekét.

De nemcsak itt vannak képei, szászbereki kastélya tizenöt terme

is zsufolásig tele van kedves festményeivel. Külön kellene beszélni a szászberekí kúríáról, a hatalmas, országos hířű mintagazdaságról. Aki csak egyszer és csak egy napig járt ezen a birtokon, elámul azon a hatalmas, minden képzeletet meghaladó mezőgazdasági kulturán, amit itt lát. Igen, ez a rajongó művészlelkű ember, aki elnöke az Országos Izraelita Irodának, elnöke a Pesti Lloyd Társulatnak, ez a tipikusan városi, nagyvilági ember a legjobb gazda. Nem csodálatos ez? Nem. Aki úgy szereti az országot, mint Kohnér Adolf, az szereti a földet is. És aki a földet szereti, az jó gazda.

Még valamit a hatvankétesztendő Kohnér Adolfról. Elsőrangú passzionátus vadász. A szlovenszkói Bagonyán vadászkastélya van ezerholdas erdővel. Biztos kézzel, nagy élvezettel puffogatja a vadat, de egészen bizonyos, hogy szemében az a legbecsesebb zsákmány, ha sikerül rábukkannia egy magyar művészi tehetségre.